

ЕТИКА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІЇ

В процесі зміни сучасного суспільства проявляється дія взаємопов'язаних тенденцій. Одна з них – це національна диференціація, тобто відокремлення людей певної національної групи, її прагнення до саморозвитку, до національної самостійності, до власної економіки, політики, культури. Друга - інтеграція, об'єднання націй (її ще називають інтернаціональною). Ця тенденція сприяє розширенню зв'язків між різними націями, руйнування кордонів, сприйняття всього найкращого, що створено іншими народами, поглибленню економічних відносин, розвитку спілкування в сфері культури і т.д. Обидві тенденції взаємопов'язані. В їх основі лежать об'єктивні економічні і соціально-культурні потреби.

Дії цих тенденцій у розвитку етносу наочно простежуються протягом всієї історії людства. Обидві вони сприяють прогресу цивілізації, бо одна обумовлює внутрішнє самовдосконалення, розквіт нації, а інша веде до взаємозбагачення народів, обміну національними цінностями, зміцненню взаєморозуміння, довіри, дружби і миру.

Сам факт існування в світі більше двох тисяч етнонаціональних спільнот свідчить про те, що між ними складаються певні відносини. Національні відносини – це відносини між суб'єктами етнонаціонального розвитку - націями, народностями, національними групами та їх державними установами. Проблема національних відносин займає важливе місце в політичному житті багатонаціональної країни. І це зрозуміло, оскільки немає жодного принципового питання, яке можна було б вирішити без урахування національного складу населення. Національні відносини - складна соціально-політична категорія, одна зі специфічних форм соціальних відносин.

В системі національних відносин соціальні і культурні аспекти є ключовими, вирішальними. Це обумовлено перш за все значенням культури як важливого чинника формування і розвитку нації, внутрішнім зв'язком національних і соціокультурних проблем. Безпосередньо до сфери культури належать такі питання національних відносин, як національне самовизначення, поєднання національних та загальнолюдських інтересів, створення умов для вільного розвитку національних мов і культур.

О. Бауер, розглядаючи націю як культурну спільноту, поруч з іншими, акцентує увагу на спільності долі, яка формує підстави для внутрішньої консолідації націй [1, с. 1-2.]. Аналізуючи специфіку впливу культури на становлення націй, не можна обійти психологічний аспект даної проблеми. З цього приводу Л. Ребет пише: «Стихійний вплив культури оточення - це найбільша сила прив'язати людину психологічно до середовища. Головний стрижень людської індивідуальності ґрунтується на колективній свідомості, в якому особисте життя цілком потопає» [5, с. 126]. Дійсно, людина живе виключно в тому, що бачить і чує, тобто в рамках закладеного на рівні підсвідомості способу осягнення дійсності. Саме тому, приналежність до певної спільноти не тільки об'єктивна, але одночасно суб'єктивна.

З іншого боку, очевидно, що і інтереси і потреби громади вимагають загального світогляду її членів, оскільки саме загальне світогляд є головною підставою існування нації. Крім того, амбівалентний взаємозв'язок культури і особистості формує надзвичайно тривалі і незмінні кордону культури, які можуть не змінюватися протягом декількох історичних періодів і стати підставою етнографічних кордонів. Цей факт повністю підтверджує історія українського етносу.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що в контексті націологічного дослідження специфіки впливу культури на формування нації, не можна обійтися без

методологічних підходів М. Вебера і Е. Сміта, оскільки саме вони дають можливість розглядати культуру в максимально широкому її утриманні. Це, з одного боку, дасть можливість дистанціюватися від одностороннього, обмеженого контексту висвітлення проблеми, а з іншого – розкрити амбівалентну взаємозв'язок культури і нації, тим самим окресливши теоретичну основу «молодих» націй.

Список використаних джерел

1. Бауер О. Национальный вопрос и социал-демократия. – СПб., 1909. – С. 1-2.
2. Сміт Е. Культурні основи націй. Ієрархія, заповіт і республіка. [Наукове видання] / ЕнтоніСміт. – К.: Темпора, 2009. – 312 с.